

Tisková zpráva, Brno, 8. dubna 2026

Duben patří občanské vědě. Lidé pomáhají řešit i problémy, na které vědci čekají roky

Duben je po celém světě měsícem občanské vědy, přesněji aktivit, při nichž se do sběru i analýzy dat zapojuje neodborná veřejnost. Globálně jde o desítky milionů lidí, v Česku o statisíce zapojení ročně. Zájemcům jsou k dispozici desítky projektů – od sledování ptáků a změn v krajině přes práci s daty ze senzorů až po analýzu snímků galaxií nebo záznamů z fotopastí. Zapojit se do měsíce občanské vědy může kdokoli, stačí chytrý telefon, počítač a chuť podílet se na výzkumech, jejichž výsledky končí v odborných studiích i mezinárodních databázích a v některých případech dokonce výrazně urychlují samotné tempo bádání.

Občanská věda dostává společný rámec

Občanská věda má v českém prostředí pevnou tradici, dlouho ale fungovala spíše roztržštěně v jednotlivých projektech. Až v posledních letech začala vznikat snaha tyto aktivity systematicky propojit, sdílet zkušenosti a sjednotit přístup k datům. „Klíčovým milníkem bylo v listopadu 2025 podepsání memoranda v Brně, kterým vznikla [Platforma české a slovenské občanské vědy](#). Poprvé tak máme strukturu, která tyto aktivity propojuje a dává jim společný rámec,“ vysvětluje jeden ze zakladatelů platformy **Jakub Trojan**. Platforma dnes sdružuje vědce, instituce i veřejnost kolem portálu [CitizenScience.cz](#), který slouží jako rozcestník i databáze tuzemských projektů, kde si mohou zájemci vybrat konkrétní aktivitu a zapojit se podle svých preferencí. Řadu možností skýtají i zahraniční platformy, jmenovitě například SciStarter.com, Zooniverse nebo CitizenScience.eu.

Cílem občanské vědy je propojovat veřejnost s výzkumem, posilovat spolupráci mezi vědci a zároveň zajistit, aby sbíraná data měla skutečný význam a využití. Právě práce s daty přitom začíná být klíčová i v širším kontextu české e-infrastruktury. „Naším cílem je budovat prostředí, ve kterém jsou výzkumná data v souladu s principy FAIR, což jednoduše znamená, že jsou snadno dohledatelná, přístupná a znovu využitelná napříč obory i státy. Občanská věda do tohoto rámce přirozeně zapadá, protože generuje velké objemy dat a zároveň rozšiřuje okruh lidí, kteří se na jejich vzniku podílejí,“ popisuje vedoucího komunikačního týmu iniciativy [EOSC CZ](#) **Dominika Králiková**.

Od ptáků po enzymy a nečekané objevy

Největší část projektů spadá do oblasti přírodních věd, zejména do monitoringu biodiverzity. „Například každoroční Ptačí hodinka přivádí k pozorování desítky tisíc lidí, kteří během krátkého časového úseku zaznamenávají výskyt druhů ve svém okolí. V posledních ročnících se zapojilo téměř 40 tisíc účastníků, kteří zaznamenali přes 850 tisíc ptáků,“ uvádí jeden z nejnámějších příkladů Trojan. Podobně však fungují i projekty zaměřené na klimatická data, například Intersucho, kde stovky dobrovolníků pravidelně hlásí stav půdy a vegetace a jejich data se promítají do map využívaných v praxi.

Zapojit se dá snadno i bez nutnosti chodit ven, řada projektů umožňuje pracovat výhradně online. Lze například analyzovat snímky galaxií, třídit záznamy z fotopastí nebo modelovat struktury proteinů. „Například v roce 2011 se hráčům občanskovědní hry Foldit podařilo během

tří týdnů sestavit 3D model enzymu (M-PMV), na jehož strukturu vědci nestačili více než 15 let. Už v roce 2007 pak nizozemská učitelka Hanny van Arkel objevila na snímku galaxie IC 2497 zvláštní zelený oblak, později popsáný jako ionizovaný plyn ozářený dávnou aktivitou kvasaru, dnes známý jako Hanny's Voorwerp. Podobných příkladů jsou tisíce,“ upozorňuje Trojan.

Zapojení, které má dopad

Zapojení do občanské vědy nevyžaduje odborné vzdělání ani speciální vybavení. Lidé mohou pozorovat přírodu, sledovat záznamy z chráněných území, sestavit si a zapojit vlastní senzory pro měření kvality ovzduší nebo se podílet na analýze dat. „*Není potřeba být akademik. Důležitá je zvědavost a ochota věnovat čas něčemu, co má reálný dopad,*“ říká Trojan.

Ročně se do občanské vědy v Česku zapojují statisíce lidí, jejichž data procházejí validací a vstupují do výzkumu, map, modelů i rozhodování o krajině. „*Občanská věda není koníček ani okrajová aktivita. Je to plnohodnotný nástroj výzkumu, do kterého se může zapojit každý, kdo je zvědavý a chce, aby jeho čas měl přesah,*“ uzavírá Trojan.

O EOSC CZ

European Open Science Cloud (EOSC) je evropská iniciativa zaměřená na budování infrastruktury na podporu principů otevřené vědy v oblasti správy výzkumných dat. V rámci tohoto širšího evropského úsilí projekt IPs EOSC-CZ realizuje iniciativu na národní úrovni v České republice. Hlavním cílem EOSC CZ je vybudovat národní datovou infrastrukturu (NDI) – budoucí platformu pro sdílení, správu a zpřístupňování výzkumných dat. NDI bude podporovat vědecké aktivity i multidisciplinární výzkum napříč širokým spektrem oborů. Zapojit se do EOSC CZ může kdokoli prostřednictvím jeho dvanácti pracovních skupin.

O CITIZESCience.CZ:

CitizenScience.cz je český národní portál zaměřený na podporu a rozvoj občanské vědy – přístupu k vědeckému výzkumu, který aktivně zapojuje širokou veřejnost do sběru, zpracování a analýzy dat. Portál vznikl jako centrální rozcestník a databáze tuzemských občanskovědních projektů a slouží jak výzkumníkům, tak dobrovolníkům, kteří hledají příležitost smysluplně přispět k vědeckému poznání. Hlavním cílem CitizenScience.cz je propojovat akademickou sféru, odborná pracoviště a veřejnost na jednom místě a zpřístupňovat informace o probíhajících projektech, možnostech zapojení, vzdělávacích zdrojích i aktuálním dění v oboru. Portál je páteřní platformou Platformy české a slovenské občanské vědy, která vznikla v listopadu 2025 a jejímž cílem je vytvořit společný rámec pro sdílení zkušeností a dobré praxe napříč Českem a Slovenskem. Zapojit se může kdokoli – stačí navštívit web citizenscience.cz, vybrat projekt odpovídající vlastním zájmům a začít přispívat k výzkumu, jehož výsledky mají reálný vědecký i společenský dopad.

Kontakt pro médiá

Lucie Skříčková

skrickova@ics.muni.cz

+420 725 640 451

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
školství, mládeže
a tělovýchovy

European Open Science Cloud
Czech Republic (EOSC-CZ)
Masarykova univerzita, Ústav výpočetní techniky
Korespondenční adresa: Šumavská 33, 602 00 Brno
info@eosc.cz; www.eosc.cz